

De biologische revolutie

Kinderen verwekken op een schoteltje? Nee, dan toch liever in bed

Vanwaar de sensatie rond de betaalde draagmoeder? Is ongewilde kinderloosheid echt zo erg? En mag de reageerbuisbaby eigenlijk wel? Jos Teunissen zocht naar antwoorden. 'Dan denk ik: Ach, lekker verwekken met elkaar in bed komt ook dat vruchtje ten goede'.

Een kind is soms zo gewild en het lijden aan onvruchtbaarheid zo groot, dat sommige mensen er zware operaties of verre reizen voor over hebben. Maar wáárom willen ze dat kind? Wat voor een kind? En wanneer?

In de werkkamer van de Rotterdamse socioloog dr. Ruut Veenhoven laten rijen banden met brede ruggen de onderwerpen zien waarmee deze onderzoeker al jaren worstelt: geluk, huwelijk, kinderen. Veenhoven vindt alle publiciteit rond draagmoeders, reageerbuis- en diepvriesbaby's 'soms wat overtrokken'. Wat hier gebeurt, zegt hij, is een logische consequentie van een gewijzigd huwelijkspatroon en van de anti-conceptie-techniek. 'We hebben nu een huwelijkspatroon, waarin het voor de mensen door de pil of door een abortus mogelijk is een geboorte heel lang uit te stellen. Maar daardoor wordt de kans op defecten aan de voortplantingsorganen (onvruchtbaarheid) wel groter. Zeker als je nogal veel wisselende seksuele contacten hebt'. Kortom, zegt Veenhoven, het is een

'Echtparen zonder kinderen zijn gelukkiger'

bijverschijnsel van de culturele ontwikkeling, die zich de laatste twintig jaar heeft voorgedaan.

Tien procent van alle echtparen in ons land is onvrijwillig kinderloos. Het overgrote deel ervan berust daarin.

Veenhoven schat, dat slechts twee tot drie procent zich meldt voor behandeling. Opvallend, vanuit de gedachte dat iedereen vreselijk graag kinderen zou willen hebben, zegt hij. 'Vroeger, toen het nog veel belangrijker werd gevonden een erfgenaam te hebben of het geslacht voort te zetten, was adoptie het enige alternatief.

Tegenwoordig is die mogelijkheid voor veel mensen minder aantrekkelijk geworden. Men moet ervoor naar een ver land reizen, waar adoptie al gauw bepaald niet populair is. Bovendien hebben veel mensen er problemen mee een zwart kind te adopteren'. Dan, zegt Veenhoven, richt men zich tot andere alternatieven.

'De draagmoeder kwam vroeger al voor in de vorm van concubines. Die kregen kinderen, die dan toch weer bij een andere vrouw (grootmoeder) werden grootgebracht. Ik denk, dat

als je in de gezinsgeschiedenis gaat spitten, de draagmoeder helemaal niet zo spectaculair is als ze nu wordt gepresenteerd. Ze is alleen in dehuwelijks-ideologie van nu moeilijker verteerbaar dan in die van toen. Onvruchtbaarheid doet zich volgens hem tegenwoordig ook eerder gelden, omdat een veel groter deel van de bevolking uit echtparen bestaat dan vroeger'.

Blijft de vraag: waarom willen die mensen zo graag kinderen?

Ik zou bijna zeggen: voor de gezelligheid, om een intieme eigen kring mee op te bouwen, hun nest te stofferen. En om een gevoel van zinvolheid te krijgen. Het gebrek daaraan wordt problematisch, als bijvoorbeeld het functioneren in een goddelijk plan of het opzetten van een mooi bedrijf als 'hoger doel' je niet meer aanspreekt. Veel mensen zoeken de zinvolheid in zorg voor de naaste: wanneer je kinderen in het leven zet, kun je iets belangrijks doen.

Ten tweede: de samenleving is niet alleen vrijer, maar ook killer geworden. In de loop der jaren is het klikje van mensen waarin men zijn warmte zoekt, steeds kleiner geworden. Met donderend geraas zijn allerlei netwerken in elkaar gezakt: (studenten-) sociëteiten, het familiegebeuren: hoeveel achterneven zien we nog op verjaardagen?'

Alleenstaanden, zo heeft Veenhoven in zijn onderzoek gevonden, zijn steeds meer een probleemgroep geworden. 'Ze zijn in de samenleving van vandaag aanzienlijk minder gelukkig dan mensen met een partner. Ze hebben meer klachten over de gezondheid, zitten relatief meer in het gekkenhuis, het aantal gevallen van zelfdoding onder hen is veel hoger en de gemiddelde levensduur is korter. Het is een kwetsbare groep.

Ook dit is een betrekkelijk recent

verschijnsel, dat je in de meeste moderne landen ziet: de oude tegenstelling *Gemeinschaft* — *Gesellschaft* verandert. De gemeenschappelijkheid brandt af. Zolang je je maar in kleine cellen beweegt — met z'n tweeën of in netwerkjes van goede vrienden — dan is het in die *Gesellschaft* best uit te houden. Doe je dat niet, dan val je heel snel ten prooi aan vervreemding.

In die context moet je ook het krijgen van kinderen zien: mensen verzekeren zich er in zekere zin mee tegen eenzaamheid'.

Zitten daar ook positieve kanten voor het kind aan?

'Ja. Ouders zijn meer betrokken op hun kinderen. Het afstandelijke opvoedingspatroon, daterend uit de tijd dat kinderen als arbeidskracht dienden maar geëvolueerd tot in onze tijd, heeft vaak geleid tot ernstige verwaarlozing van het contact met kinderen en daardoor van kinderen zelf'

bijdragen tot hun geluk. De gemiddelde Nederlander zal zeker vinden dat als je geen kinderen hebt, je jezelf tekort doet. 'Het is niet zo best voor je huwelijk, want daar moeten toch kinderen uit komen', denken ze. Wat blijkt uit onderzoek? Het warme contact met je kind gaat voor een deel ten koste van je partner. In het moderne huwelijk maken kinderen juist ongelukkiger. Het vereist bijna, dat man en vrouw vrij intens met elkaar praten, elkaars gevoelens begrijpen en ook veel tijd met elkaar doorbrengen. Bovendien wil men zoveel mogelijk gelijk zijn. Kinderen forceren niettemin toch een ongelijke rolverdeling. Zeker wanneer je allebei leuk wilt verdienen, is co-ouderschap niet goed doenlijk. Het kind veroordeelt een van de twee tot een tweedegradsbaantje. Het is bovendien gekomen om als gezelschap voor man en vrouw te dienen, wat van de ouders heel veel aandacht voor dat kind vraagt. Veel ouders komen daar niet aan toe. De praktijk is vaak, dat mensen met kinderen elkaar pas 's avonds om negen uur amechtig op de

Willen mensen kinderen om gelukkiger te worden?

'Ja, maar daar zit weer een dubbele bodem in. Ze denken dat kinderen

bank tegenkomen. Je ziet dan ook, dat de tevredenheid over het huwelijksleven afneemt na de geboorte van het kind: de gelukscurve maakt een sensationele duik. Geen kwestie van enkele jaren en van aanpassing. Het gemiddelde

huwelijk fleurt pas weer op als de kinderen het huis uit zijn. Dat werpt meteen ook een heel ander licht op het feit, dat veel kinderen vroeg het huis uit gaan. Dat wordt nogal eens uitgelegd als huwelijksverval ('kinderen keren zich af van het gezin'). Maar dat is helemaal niet zo: ze worden er door hun ouders eigenlijk gewoon uitgeschopt'. En het 'lege-nestsyndroom' dan?

Vrouwen die problemen krijgen na het vertrek van de kinderen?

'Dat is meer uitzondering. De meeste vrouwen blijken juist op te fleuren

'Dus mensen met kinderen zijn niet gelukkiger dan mensen zonder kinderen?'

Over het algemeen niet. Kinderloze paren zijn gemiddeld net een ietsje gelukkiger dan mensen met

kinderen. Dat geldt niet alleen voor Nederland, maar voor alle moderne landen'

U heeft een groot misverstand ontdekt?

'Dat misverstand speelt zeker een rol bij de afweging of men kinderen wil. Dat neemt niet weg, dat veel mensen het verdraaid goed zien zitten om kinderen op de wereld te zetten. Zoals er ook mensen het zeemansleven ingaan, waarvan bekend is dat het allerlei treurnis met zich kan meebrengen

Ik denk dat het belangrijk is, in al dat gepraat over de oplossing van onvrijwillige kinderloosheid, de optie van vrijwillige kinderloosheid over het voetlicht te brengen. Dus niet alleen: kinderen krijgen moet kunnen, maar ook: kinderen hebben nadelen voor je relatie en ze

opvoeden is tegenwoordig een slopende klus. In die zin begrijp ik ook de term 'we hebben toch recht op kinderen' niet.

De primaire belangen zijn die van het kind en de maatschappij. Maar dat betekent natuurlijk niet, dat je mensen kinderen moet verbieden'.

Verder in dit artikel ook interviews met hoogleraar moleculaire genetica A Rösch, ethicus prof H.M. Kuitert, hoogleraar gezondheidsrecht H.D. Roskam-Abbing en bioloog J. Kramer.